

WERKGROEP IJVERT VOOR DUURZAME NATUURSTEEN UIT AZIË

‘NIEMAND WIL EEN GRAFMONUMENT

Natuursteen uit India en China? Dan gaat het vaak ook over ongezond werk, milieuschade, moderne slavernij of kinderarbeid. Daar moet je bij de selectie van je leveranciers op letten, vinden sommige Nederlandse natuursteenbedrijven. Desnoods controleren ze in de groeves en fabrieken zelf de arbeidsomstandigheden. De weg naar duurzaam ketenbeheer lijkt onomkeerbaar.

Keukenbladen, vloeren en grafmonumenten. Drie veel voorkomende producten van natuursteen. Veel natuursteen die ons land binnenkomt, is afkomstig uit groeves in bergachtige gebieden in India en China. Maar bij steenhouwerijen, consumenten en andere afnemers is vaak onbekend onder welke omstandigheden natuursteen gedolven en verwerkt wordt. Niet zelden is sprake van slechte arbeidsomstandigheden, lage lonen, milieuvervuiling en zelfs kinderarbeid. Dat kennis hierover maar druppelsgewijs doordringt, komt omdat de keten tussen groeve en eindproduct - vanwege de vele handen die bij productie en handel betrokken zijn - vaak moeilijk te doorzien en lang is.

VAN GROEVE TOT GRAF De feiten over sociale en ecologische misstanden werden door de Landelijke India Werkgroep gepubliceerd in het rapport 'Van groeve tot graf'. Dat leidde tot de oprichting van de Werkgroep Duurzame Natuursteen. Leden zijn onder meer de brancheorganisaties van natuursteenbedrijven en importeurs en individuele bedrijven als Beltrami, Oprey&Beisterveld, Feikema en RMP Grafmonumenten. Ook FNV Afbouw & Onderhoud zit sinds enkele maanden in de werkgroep, die tegenwoordig opereert onder de vlag van het Initiatief Duurzame Handel (IDH), een vier jaar lopend project dat ondersteund wordt door de Sociaal-Economische Raad (SER). IDH is gericht op maatschappelijk verantwoord ondernemen in de handels- en productieketens van natuursteen, hout- en bosproducten, cacao en soja.

GEDRAGSCODE Directeur/oprichter en oud-journalist Bert Reubsaet van RMP Grafmonumenten uit Schimmert: "De keten in de na-

MENT WAAR BLOED AAN KLEEF'T'

bond blij met initiatieven

Eric-Jan Leeuw, beleidsmedewerker internationale zaken bij FNV Bouw, is enthousiast over het Initiatief Duurzame Handel (IDH). “De werknemers in India hebben net zo goed recht op fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden als hun Nederlandse collega’s. Ook voor Indiase werknemers moeten de normen van de International Labour Organization (ILO) gelden. Met bouwbonden in India hebben wij daar ook contacten over.” De Werkgroep Duurzame Natuursteen hoort bovendien dat er bij grotere gemeenten veel behoefte is aan het inkopen van duurzaam geproduceerde natuursteen. Hoe eerder dat keurmerk er is, hoe beter. Gemeenten hebben vaak ook meer te besteden. Wat in de koffiebranche, met het keurmerk Max Havelaar, en de kledingsector kan, moet in de natuursteen ook lukken. Maar ook voor de particuliere markt is zo’n duurzaamheidslabel van belang.

tuursteen verduurzamen doe je door bij eigenaren van groeves en fabrieken aan te dringen op betere arbeidsomstandigheden, milieuzorg, naleving van vergunningen, menswaardige huisvesting van arbeiders, vakbondsvrijheid en een verbod op kinderarbeid en gedwongen arbeid. Hiervoor heeft de werkgroep ook een gedragscode ingesteld. We willen dat onze buitenlandse leveranciers daaraan voldoen.”

De werkgroep gedraagt zich echter niet als ‘politieagent’, benadrukt Reubsæet. “In gesprekken met fabriekseigenaren kaarten we diplomatiek onze expertise en ideeën voor verbetering aan. Een kwestie van lange adem en kleine stapjes, wat beter lukt naarmate je met leveranciers een langdurige relatie opbouwt. Mijn motto als ondernemer is: kijk naar wat je aan zo’n land kunt bijdragen in plaats van dat je er alleen maar komt weghalen.” Het gaat veel importeurs en steenhouwerijen, zo is de ervaring van Bert Reubsæet, vaak uitsluitend om het bedingen van de laagste prijs. Daardoor wordt er vaak gewerkt met vele tientallen leveranciers. Kortstondige, losse contacten waarin het beïnvloeden van het bedrijfsbeleid op duurzaamheid geen enkele rol speelt.

EERLIJKER PRODUCT “Duurzame handel,” stelt Reubsæet, “vergt geduldig investeren in een relatie en maakt de kostprijs van het product iets hoger. Maar als ik klanten uitleg dat ze daarvoor ook een persoonlijker en eerlijker product krijgen, zijn ze daar gevoelig voor. Niemand wil een grafmonument waar bloed aan kleeft.”

De grafmonumenten die RMP in India laat maken worden ontworpen en getekend in overleg met de klant. “Bij mijn toeleveranciers zitten ook eigen vakmensen, die het personeel opleiden. Zij houden ook een oogje in het zeil bij de werkomstandigheden en waarborgen dat er een duurzaam product van goede kwaliteit naar hier komt.”

DUURZAME PRINCIPES Zelf trekt Bert Reubsæet al meer dan tien jaar door India om groeves en fabrieken te bezoeken en te bepalen met wie hij op basis van duurzame principes wil samenwerken. “Dan merk je ook dat het best lastig is om alles door een Nederlandse bril te bekijken. Door de hitte in dat land, vaak veertig graden of meer, werken mensen niet graag met helmen. En in plaats van veiligheidsschoenen dragen ze slippers of werken ze op blote voeten omdat ze dan meer grip hebben. Maar op bescherming tegen stof en lawaai en het belang van rusttijden en goede huisvesting voor werknemers die van ver komen, wordt wel steeds meer gelet. Mechanisatie van arbeid kan het werk verlichten. Keerzijde is wel dat handmatige werkgelegenheid verdwijnt. Zo moet je steeds in overleg met de leverancier alles tegen elkaar afwegen. Dwang of boycotten heeft geen zin.”

OPENHEID De fabrieken waar het eindproduct wordt gemaakt, betrekken hun graniet van vele groeves. Op initiatief van de werkgroep zijn nog niet zo lang gele-

den door een onafhankelijk controleur tien belangrijke groeves in India bezocht. Deze groeves vertegenwoordigen 90 procent van de blokken natuursteen die naar de fabriek gaan waar Bert Reubsaet zijn grafmonumenten van betreft. “De openheid en medewerking bij de inspecties van groeves was over het algemeen groot. We zijn nu bezig met het maken van een website, de India Fairstone Foundation, waarop de eigenaren van de groeve verklaren de gedragscode na te leven en transparant te zijn over hun manier van werken. Daar willen we in de nabije toekomst nog een certificering aan koppelen. Voor importeurs en afnemers in Nederland is dan makkelijk te traceren waar duurzame natuursteen te verkrijgen is.” De bedoeling is dat voor deze certificering dezelfde uitgangspunten gelden als de Fair Wear Foundation hanteert bij kleding die in lagelonenlanden wordt gemaakt. Want ook daar is veel sprake van misstanden als lange werktijden, onderbetaling en kinderarbeid.

SCHONE FABRIEK Ook bij Oprey&Beisterveld in Echt, een grote importeur van natuursteen uit China en India, wordt er voortdurend op gelet dat bij leveranciers productkwaliteit en respect voor medewerkers en milieu hand in hand gaan. “Wij praten daar heel veel over met fabriekseigenaren,” zeggen de Oprey-managers Marco Schönhage en Robin de Man. “Van drie grote fabrieken in India, waar wij al ruim dertig jaar mee werken, weten we zeker dat de fabriek schoon is, dat er persoonlijke beschermingsmiddelen worden uitgereikt. Neem Aro Granite in Bangalore. Die fabriek is zo modern dat hij net zo goed in Italië

had kunnen staan. Máár: het is niet gezegd dat werknemers bij onze leveranciers hun beschermingsmiddelen ook altijd dragen. Soms zeggen werknemers ook gewoon: geef me maar meer loon. Als we zien dat werknemers urenlang in de brandende zon een donkere natuursteen staan te bewerken, vragen we de werkgever een overkapping te bouwen. Dat gebeurt dan ook. Zo’n investering heeft amper effect op de kostprijs. We weten óók zeker dat er bij onze leveranciers geen sprake is van kinderarbeid. Maar dat wil niet zeggen dat niet ergens in die lange keten kinderarbeid voorkomt.”

GEEN PAPIEREN TIJGER Gemeenten in Nederland zijn belangrijke afnemers van natuursteen, zoals tegels en stenen voor pleinen en gebouwen. Het kabinet werkt aan criteria voor duurzaam inkopen waar lagere overheden zich vanaf begin 2010 aan moeten houden. Een mooi streven, dat echter geen ‘papieren tijger’ mag worden, vindt men bij Oprey&Beisterveld.

“Deze criteria en het keurmerk voor natuursteen dat de werkgroep nu ontwikkelt, moeten voor de inkopers bij de gemeenten doorslaggevend zijn in hun keuzes en aanbestedingen. Als zij vragen om een ‘verklaring van geen kinderarbeid’ moet die verklaring ook gegarandeerd juist en betrouwbaar zijn. Duurzaam aanbesteden zal hogere kosten met zich meebrengen. Dan kan het niet zo zijn dat concurrenten van ons, omdat zij lager inschrijven en het keurmerk negeren, tóch mogen leveren. Voor iedereen dezelfde, controleerbare regel.” ■

Vorbewerkte grafmonumenten uit China staan in Nederland te wachten op hun bestemming. Foto Theo Audeaerd/HH